Červená Lhota

Kdo ve 12. nebo 13. století postavil na tvrdé rulové skále tvrz, z níž vyrostl dnešní zámek Červená Lhota, to nikdo s určitostí neví. Nedochovaly se ani žádné zprávy o podobě tehdejší stavby a jejího opevnění. Jisté je, že tento stavitel položil základy jednoho z našich nejkrásnějších zámků.

Teprve z roku 1382 máme první zprávu o majitelích tvrze, vladyckém rodu Podlavičků ze Lhoty. V době husitské sídlili na Lhotě Zásmukové z Vlčetína. Jistě na tvrzi prováděli stavební úpravy, v těchto neklidných dobách se snažili své sídlo vybavit lepším opevněním a tím si zajistit bezpečí. Proto přehradili Dírenský potok a odlámali skalní šíji, čímž vytvořili originální ostrůvek. Roku 1530 Lhotu získal Jan Kába z Rybňan; tehdy měla podobu gotické tvrze a její strohé rysy neodpovídaly novému životnímu stylu – renesanci. Kába proto pozval mistra Honse Vlacha, aby ji přestavěl. Hons byl jistě dobrý architekt a tehdy nazývanou Novou Lhotu změnil na vznosný renesanční zámeček. Využil plně masivu skály, vyčnívajícího z rybníka, a takřka celý jej zaplnil. Kábové si nákladnou přestavbu mohli dovolit, neboť zbohatli na výnosech ze železných hamrů, valchy a několika mlýnů. Koncem 16. století prodali zámek Vilému Rútovi z Dírné.

Mimochodem na přelomu 16. a 17. století, kdy Rútům nemovitost patřila, se začalo zámečku říkat Červená Lhota. Důvod byl prostý, jako střešní krytina nebyly použity tehdy obvyklé šindele, ale pálené tašky. Jako o každém správném zámku traduje se i Červené Lhotě legenda, že paní rytíře Káby byla jako nevěřící unesena čertem a její krev ulpěla nesmazatelně na stěnách...

Klidný život na zámku byl přerušen následnými událostmi po bitvě na Bílé hoře. Bohuslav Rút, majitel Červené Lhoty, se sice povstání nezúčastnil, nicméně se řadil k utrakvistům a císařský generál Marradas mu zabavil majetek. Roku 1622 Červenou Lhotu odkoupil italský důstojník Antonio Brucio, jehož zásluhou vznikl kamenný obloukový most jako náhrada původního dřevěného. Protože v roce 1638 zemřel bez potomků, jeho statky připadly královské komoře.

V době vrcholící třicetileté války se vesnice a města vylidňovaly a protestanti, kteří nechtěli přestoupit na katolickou víru, byli nuceni se vystěhovat i se zbytkem svého majetku. Ostatní zabavené državy však nezískaly staré české rody, nýbrž cizinci, kteří pomáhali rakouskému císaři Ferdinandovi potlačit stavovské povstání. Z českých rodů se obohatili mimo Šternberků ještě Slavatové, zejména Vilém z Chlumu a Košumberka, pán na Jindřichově Hradci, jenž byl roku 1618 vyhozen z okna při pražské defenestraci. Během povstání byl v emigraci a po jeho potlačení se stal jedním z nejvlivnějších císařských úředníků. Červenou Lhotu získal v roce 1641 při konfiskacích majetku a přikoupil k ní celé panství. Slavatové si udělali z Červené Lhoty jakýsi letohrádek, kam si jezdívali „odpočinout" z Jindřichova Hradce. Došlo k významným proměnám ve výzdobě místností, byly zřízeny štukové stropy a malby, interiéry byly vybaveny barokním nábytkem a řadou hodnotných obrazů.

Rod však vymřel v roce 1693 po meči a Marie Terezie, neteř posledního Slavaty Františka Leopolda, se provdala za Arnošta Bedřicha z Windischgratzů; celé panství mu po sňatku předala. To roku 1755 koupil František de Paula z Gudenus a od něj v roce 1794 baron Ignác Stillfried. Za jeho vlastnictví pobýval na zámku v letech 1796–1799 významný německý skladatel Karl Ditters von Dittersdorf.

Stillfried držel Červenou Lhotu až do roku 1835. Posledním feudálním panstvem, do jehož majetku zámeček přešel, byli Schönburg-Hartensteinové, rod německého původu, sloužící jako diplomaté, politici a vojáci v rakouské monarchii. Za nich byl zámek dvakrát přestavován. Nejprve v první polovině 19. století ve stylu romantické novogotiky; poté princ Johann Schönburg-Hartenstein vyzval architekta Humberta Walchera z Notheimu k přestavbě, jejímž účelem bylo navrátit Červené Lhotě renesanční podobu – tyto úpravy probíhaly v letech 1903–1910.

Od roku 1945 je zámek ve vlastnictví státu a o dva roky později byl spolu s parkem a oborou kolem rybníka zpřístupněn veřejnosti. Zámek patří mezi nejnavštěvovanější památky, ovšem v závěru prvního dvacetiletí 21. století musel být řešen havarijní stav renesanční hráze. Bohužel kvůli problémům s financemi a schvalovacím procesem se rekonstrukce protáhla.

Červená Lhota je mnoha lidem známá především díky veleúspěšné pohádce *Zlatovláska* (1973), ale filmoví diváci ji mohli vidět například v detektivce *Křížová trojka* (1948), kde ovšem nese jméno Červený hrádek a je změněna na rekreační středisko učňovské mládeže.

Se stavbou začněte tak, že na jednotlivé díly si propíchnutím přenesete uvedené úsečky a narýsujete je tužkou – na díl **2** úsečku A-A', na díl **6** úsečky D-D', E-E', F-F' a na díl **26** úsečky B-B' a C-C'. K nim budete později přilepovat výztuhy konstrukce.

U všech dílů nařízněte místa ohybů, vyřízněte vyznačené plochy a prořízněte papír v místě označení. Oblé části tvarujte před lepením – nejlépe přes hranu stolu lehkým opakovaným tahem tak dlouho, až díl dostane potřebný tvar. Předtím než jednotlivé díly slepíte, vždy si je zkusmo složte a zkontrolujte vytvarování, ohyby a prořiznutí. Hotové prostorové části po slepení lehce zatižte a nechte dobře proschnout. Odstraníte tím případné zkroucení papíru zvlhlého lepidlem.

Sestavení není složité, vyžaduje jen trpělivost, dodržení správného postupu a přesnost v práci. Při lepení nepostupujte ukvapeně, složitější díly lepte po částech, aby mohly proschnout.

Protože se každý může splést, chvilkovou nepozorností zavinit špatné dosednutí jednotlivých dílů nebo škvíru, umístili jsme e vystřihovánce několik neoznačených ploch pojednaných jako terén a střechy. Z nich si v případě drobného nedostatku můžete vystřihnout potřebnou plochu, která chybu zakryje.

Stavbu začněte kompletací pěti oken **79**, šesti **80**, **81**, dvou **82**, 92 a dveří **110**, které lehce plošně zatižte a nechte proschnout. Jedna z nejobtížnějších prací vás čeká hned na začátku, a to zhotovení čtyř štítů objektu. Vytvarujte díly **4**, **8**, **27**, **29** a **93** – to jsou díl zdiva štítů a postupně je budete lepit k vnitřním částem štítů: **4** na **5**, **8** na **9**, **29** na **30**, **93** na **30**, **93** na **29** a **27** na **28**. Pozor, tento štít se půdorysně lomí! Lepte štíty po částech a dbejte na přesnost. Po proschnutí přilepte štít z dílů **4** a **5** na fasádu **2**, štít z dílů **8** a **9** na fasádu **6**, štít z dílů **29**, **93**, **30** na fasádu **26**, na kterou ještě přilepte i poslední štít z dílů **27** a **28**.

Do jednotlivých fasád teď vlepte již zpracovaná okna a dveře: do dílu **2** dvě okna **79**, dvě okna **80** a dveře **110**; do dílu **6** dvě okna **80**, dvě okna **79**; do dílu **26** okno **79**, dvě okna **80**, dvě okna **82** a okno **92**. Poslední připravené okno **81** vlepte do věže **13**. Hotové fasády prozatím odložte a nechte proschnout pod lehkou plošnou zátěží – znovu pozor na fasádu **26**, která je zalomená!

Soustřeďte se na věž hlavní fasády. Vytvarujte sílu zdiva v bráně **16**, přilepte k vnitřní straně **15** a celek na vyznačená místa vnitřního prostoru brány **14**, který teprve po vlepení dílů **15** a **16** zkompletujte. Po proschnutí celek z dílů **14**, **15** a **16** vlepte do dílu **13**. K věži **13 připojte čtvrtou strana (v horní části 91**), uzavřete věž **13** i v dolní části a postupně celek přilepte na fasádu **1**; nejprve prostrčte chlopně věže do dílu **1**, pak přilepte dolní část, zbylé chlopně a nakonec věž **14** na díl **1**.

Fasádu **1 přiložte k fasádě 2** a uzavřete pilíře, které vytvořte v dolních částech dílů **1** a **2**; nejprve věž dílů **1** a **2**, pak nároží v dílu **2**, které zakryjte zespodu dílem **3**. K fasádě **1** teď přilepte fasádu **6**, uzavřete pilíř na rohu dílů **1** a **6** (lepte k úsečce D-D') a zakryjte zespodu dílem **7**.

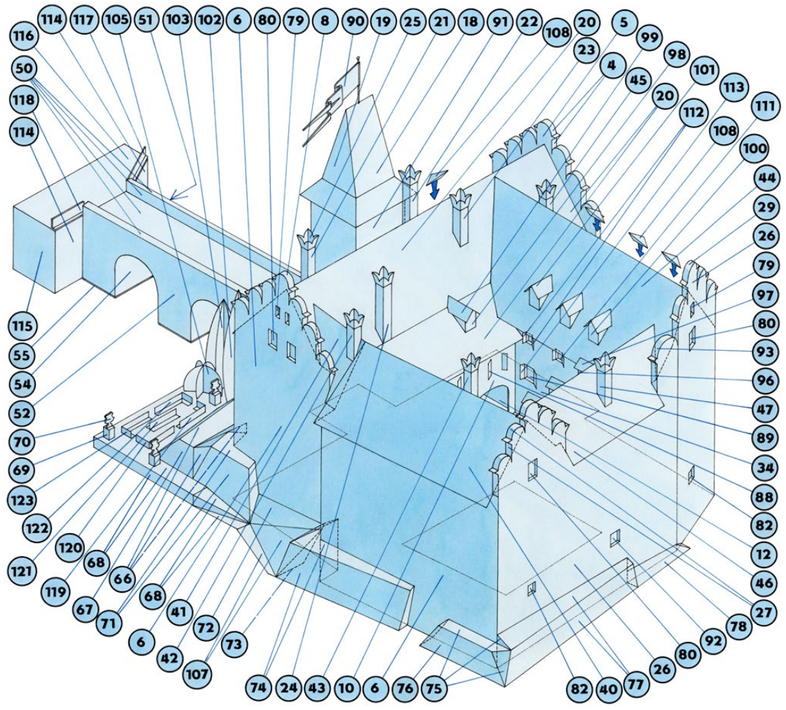

Další prací bude zpracování a osazení dvorní fasády **10**. Zkompletujte a vlepte do **10**: dveře **83** a čtyři páry zpracovaných okenic **88**. Sestavte vnitřní chodbu z nádvoří do brány **12** a přilepte k **10** a pak fasádu **10** lepte postupně k celku: nejprve na rysku A-A', pak chodbu **12** na rub dílu **1**, dále na díl **6** (tady pozor: konec chlopně dílu **10** lepte k rysce E-E') a nakonec chlopně dílu **1**, tj. část dlažby a stropu v prostoru chodby **12**. Tady doporučujeme lepidlo na chlopně nanést pomocí špejle a pak přilepit přitisknutím z brány.

Poslední prací na spoji dílů **1** a **6** bude uzavření pilíře na nároží **6** a **10** (na rysce F-F') a zakrytí zespodu dílem **11**.

Postupně si připravte zbylé tři dvorní fasády. Začněte fasádou **31**, do které vlepte zkompletované dveře **84**, dva páry zpracovaných okenic **88** a tři páry okenic **87**. Do fasády **34** vlepte tři okna **111**, tři okna **89**, vytvarovanou stříšku **36** a dveře **85**. Dokončete opět osazením tří párů okenic **113** na okna **89 a tří párů okenic 112** na okna **111**. Nakonec uzavřete oba pilíře fasády (nemají spodní zakrytí). Obdobně připravte i fasádu **35**.

Další prací bude sestavení vnitřních fasád a napojení na poslední vnější fasádu **26**. Začněte dílem **31**, který přilepte na díl **26** na rysku B-B'. Pak spojte díly **35** a **36** a celek přilepte na díl **26** na rysku C-C' a díl **35** na **31**. Zkompletujte arkýř **32**, připojte k fasádám **35**, **31** a zakryjte střechou **33**, kterou postupně lepte na arkýř **32**, fasády **35** a **31**. A teď už s velkou přesností spojte oba zpracované celky, tj. díly **26**, **31**, **34** a **35 k dílům 6**, **10**, **2** a **1**. Spojení fasád proveďte na absolutně rovné ploše – prohnutá plocha by vedla k velkým nepřesnostem. Celek lehce zatižte – vytvořte si pro tento účel soustavu podpor z dílů stavebnice nebo knih – a nechte proschnout.

Obtížné bude též zpracování a osazení střech. Samostatně zpracujte těla komínů **21**, **22**, **23**, **24** a střechu vikýře **99**. Těla komínů a vikýř **98** vlepte do rozložené střechy **20**. Tělo komínu **43** vlepte do rozložené střechy **40**. Střechu **20** přilepte postupně na fasádu **1**, na věž **91** a **13**, na štít **5**, na štít **9**, na fasádu nádvoří **10** a boky nádvoří **31** a **34**. Připravenou střechu vikýře **99** osaďte na jeho tělo **98**.

Spojte střechy **40**, **41** a postupně přilepte díl **40** na fasádu **6**, díl **41** na dvorní část střechy **20** a ke štítu **9**, díl **40** na vnější část štítu **28**, pak na dvorní část štítu **28**, na okap dvorní fasády **31** a konečně na konstřeše **44**, stejně tak jako těla tří vikýřů **100** a na ně osaďte jejich zkompletované střechy **101** (3 díly). Pak začněte střechu **44** postupně lepit na okap fasády **2**, na vnější stranu střechy **20**, dvorní stranu střechy **20** a nakonec na štít **30**.

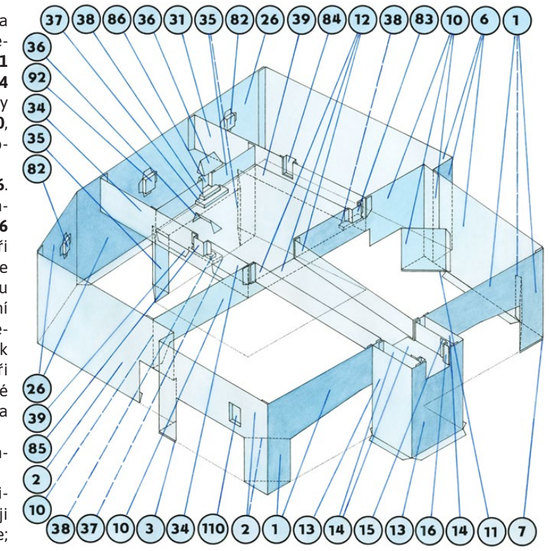

Zbývá poslední střecha **46**. Zpracujte tělo komínu **47** a zalepte je do ní. Tři vikýře **96 přilepte k 46**, na ně osaďte tři stříšky **97** a pak střechu lepte postupně ke střeše **40**, k okapu fasády **26**, vikýři **96**, na dvorní fasádu **35** a její okap a ke střeše **44** (nejprve na dvorní, pak na štítové straně). Zbývají čtyři trojúhelníkové vikýře **108**, které zkompletujte a osaďte: jeden na střechu **20** a tři na střechu **44**.

Až na věž jsou střechy dokončeny.

Po proschnutí stavby k ní přilepte dlažbu nádvoří. Nejdříve ji nasuňte do fasády **31** a přilepte; u protilehlé stěny **34** ji stlačte dolů a posuňte nahoru do správné polohy, nasuňte její chlopně do prořezů v dílu **34** a přilepte.

Nakonec přilepte i zbylé dvě strany k fasádám **10** a **35**. Zkompletujte předložené stupně nádvoří – dva díly **37** a tři díly **38**. Dva stupně **38** přilepte na dva stupně **37** a celky na vyznačená místa dlažby **39**, stejně tak pro zbylý stupeň **38**.

Hrubá stavba je hotova a můžete začít se zpracováním jejího okolí. Zkompletujte u dílu **48** zábradlí a přilepte je k dlažbě **49**. Celek připojte k fasádě **1 a věži 13**. Vnitřní část zídky **94** přilepte k její horní části **95** a vše k terénu **57**. Vnější část zdi **58** připojte k dílům zídky **94**, **95** a k terénu **57**. Celek osaďte k fasádě **1** a dílu **48**.

Samostatnou prací je sestavení mostu. Začněte jeho vozovkou **50**, kterou přilepte k boku **51**. Vytvarujte oba oblouky **54** a připojte postupně na bok **51** (nejdříve lepte svislé části, pak klenbu) a celek pak přilepte na druhý bok **52** – nejprve zábradlí a nakonec oblouky. Na vzdálenější konec mostu od stavby přilepte čelo **53** a pilíře zakryjte zespodu dvěma díly **55**. A teď už můžete most přilepit k objektu i terénu. Lepte postupně **52** na **48**, pak **51** na **48** a **50** na **48**. Dlažbu dílu **49** přilepte na vozovku **50** a nakonec spojte most s terénem: **94**, **95**, **57** a **58** na **51**. Pokračujte terénem. Díl **61** přilepte k **62** a doplňte ještě díly **59**, **60** a **63**. Celek lepte opět postupně: nejprve na fasádu **2** (začněte od výstupku, pak na roh), k terénu **58**, **57**, **56** a nakonec **63** na díl **2**. Zkompletujte díl **64** a přilepte k fasádě **2** a terénu **60**. Tím je dokončen terén na levé straně mostu a můžete začít s úpravou na jeho pravé straně.

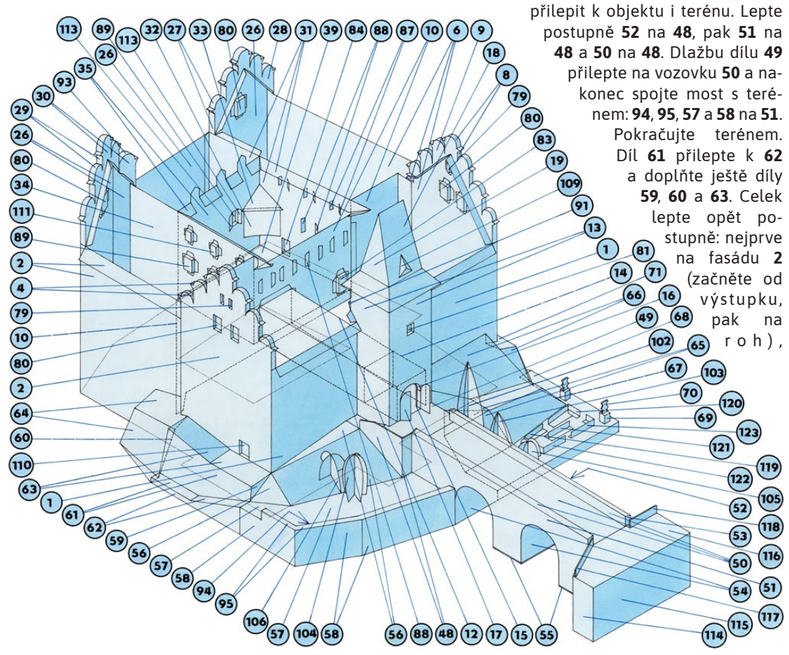

Část se schodištěm **65** připojte ke svahu **66** a doplňte dílem **67**. K celku přilepte nižší, zahradní část **68** a tu po přilepení zkompletujte. Na celý dosud zpracovaný terén připojte rohovou část **71** a teď už vše osaďte k mostu a stavbě; opět postupně: na věž **13**, most **52**, díl **48**, fasádu **1**, nároží dílů **1** a **6** a nakonec na fasádu **6**. S terénem na pravé straně objektu pokračujte slepením dílů **73** a **74**, které doplňte dílem **72**, a celek připojte k fasádě **6** a terénním částem **71**, **68** a **73**. K dílům **72** a **73** ještě přilepte svah **107**. Zpracujte další terénní útvar z dílů **75**, **76** a osaďte k fasádám **6** a **26**. Další část **77** připojte k **75**, fasádě **26** a celý terén dokončete jeho posledním dílem **78** – napojujte jej na terén **77** a fasádu **26**. Tím je dokončen terén kolem zámku a zbývá sestavit předmostí ze spojených dílů **114** a **115**, ke kterým postupně přilepte horní část **116**, a nakonec uzavřete druhý spoj dílů **114** a **115**. Celek přilepte vyznačeným místem na čelo mostu **53**.

Zkompletujte vrata **17** a přilepte do brány na díl **16**.

Další prací je střecha věže. Spojte oba díly **18** a k nim připojte další dva díly **19**. Střechu osaďte na věž z dílů **13**, **94** a na vyznačené místo na ní přilepte zkompletovaný vikýř **109**.

Samostatně zpracujte stromy a keře: čtyři díly **102**, pět dílů **103**, pět dílů **104**, pět dílů **105**, čtyři díly **106** a osaďte je podle návodné kresby na terén – **106** na **56**, **104** na **57**, **102** na **65**, **103** a **105** na **68**.

Zkompletujte ozdobné křoviny **119**, **120**, **121**, **122**, **123** a přilepte je na vyznačená místa terénu **68**. Ten ještě doplňte sochařskou výzdobou: na tři zkompletované podstavce **69** osaďte tři vázy **70** a vše začleňte do terénu **68** na vyznačená místa.

Na předmostí ještě osaďte zpracovaná zábradlí **117** a **118**. Vyznačeno je pro ně místo na dílu **116**. Na střechu **41** osaďte zpracované tělo posledního komínu **42** a teď už můžete zkompletovat všech osm komínových hlav **25** a osadit na tělo komínů.

Poslední prací je vztyčení vlajky. Díl **90** oblepte kolem špendlíku, osaďte podle návodné kresby na střechu věže a zakápněte lepidlem.

Pokud si chcete model vyztužit, přilepte jej na překližku nebo sololit – velikost a tvar desky si můžete určit sami. Viditelné plochy překližky natřete modrozelenou barvou rybníka, který se okolo zámku rozprostírá.